

Лекція 6. Організація контролю при транспортуванні об'єктів вет.-сан. нагляду автомобільним, залізничним, повітряним, водним транспортом

Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на державному кордоні та транспорті здійснюються регіональними службами державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті, їх структурними підрозділами.

Регіональні служби державного ветеринарно-санітарного контролю на кордоні та транспорті були створені в нашій країні у відповідності з Законом України «Про ветеринарну медицину». Територія України розділена на 6 регіонів, у відповідності з шістьма залізницями країни. У складі регіональних служб на кордоні та транспорті Міністерством агрополітики України на автошляхах, залізницях, у морських, річкових і повітряних портах та при міжнародних поштамтах створені прикордонні і транспортні пункти державного ветеринарного контролю та нагляду.

Ця служба має таку структуру:

1. Південно-Західна регіональна служба (м. Київ), яка обслуговує територію України в межах Південно-Західної залізниці і в своєму складі має 6 прикордонних пунктів (Вінницький, Житомирський, Київський, Конотопський, Хмельницький, Чернігівський) та 2 транспортні пункти (Козятинський, Шепетівський).

2. Донецька регіональна служба (м. Донецьк), яка обслуговує територію України в межах Донецької залізниці з підпорядкованими їй 6 прикордонними пунктами (Донецький, Гловайський, Краснолуцький, Маріупольський, Луганський, Сватівський) та 4 транспортними пунктами (Дебальцівський, Краснолиманський, Микитівський, Ясенуватський).

3. Львівська регіональна служба (м. Львів), яка обслуговує територію України в межах Львівської залізниці. До складу цієї служби входить 15 прикордонних (Івано-Франківський, Ковельський, Королівський, Львівський, Луганський, Мостиський, Мукачівський, Рава-Руський, Рівненський, Тернопільський, Ужгородський, Чортківський, Чопський, Чернівецький, Ягодинський) та 4 транспортні пункти (Клепарівський, Підзамчівський, Самбірський, Чернівецький).

4. Південна регіональна служба (м. Харків), яка обслуговує територію в межах Південної залізниці і має в своєму складі 4 прикордонні (Куп'янський, Полтавський, Сумський, Харківський) та 3 транспортні пункти (Основ'янський, Полтава-Київський, Ромоданський).

5. Придніпровська регіональна служба (м. Дніпропетровськ), зоною обслуговування якої є територія в межах Придніпровської залізниці, має в своєму складі 5 прикордонних (Бердянський, Керченський, Сімферопольський, Феодосійський, Ялтинський) та 5 транспортних пунктів (Джанкойський, Запорізький, Криворізький, Мелітопольський, Нижньодніпровський).

6. Одеська регіональна служба (м. Одеса), зона обслуговування якої знаходиться в межах Одеської залізниці, з підпорядкованими їй 8 прикордонними (Ізмаїльський, Іллічівський, Кілійський, Миколаївський, Одеський, Південний, Ренійський, Херсонський) та 7 транспортними пунктами (Звенигородський, Знам'янський, Котовський, Первомайський, Уманський, Черкаський, Шевченківський).

Регіональні служби державного ветеринарного контролю на державному кордоні і транспорті з підпорядкованими їм прикордонними та транспортними пунктами державного ветеринарного контролю безпосередньо підпорядковані Державному департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики України, який призначає і звільняє з роботи начальників регіональних служб. А працівників прикордонних та транспортних пунктів призначають на роботу та звільняють начальники регіональних служб.

Таблиця 14. Перелік служб державного ветеринарного контролю на кордоні і транспорті і закріплених зон обслуговування

№ п/п	Назва регіональної служби	Зони обслуговування	
		Територія України в межах залізниці	Ділянки держкордону України в межах областей
1.	Південно-Західна м. Київ	Південно-Західної	Житомирської, Київської, Чернігівської, Сумської, Вінницької, Черкаської, Хмельницької
2.	Донецька м. Донецьк	Донецької	Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Харківської, Запорізької
3.	Львівська м. Львів	Львівської	Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Волинської, Рівненської, Тернопільської
4.	Південна м. Харків	Південної	Сумської, Харківської, Чернігівської, Полтавської
5.	Придніпровська м. Дніпропетровськ	Придніпровської	Запорізької, Автономної Республіки Крим, Херсонської, Харківської, Дніпропетровської
6.	Одеська м. Одеса	Одеської	Одеської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської, Черкаської, Вінницької

Основними завданнями регіональної служби на кордоні та транспорті є:

— охорона території України від занесення збудників інфекційних хвороб тварин з інших країн;

— забезпечення ветеринарно-санітарного контролю при імпорті, експорті, перевезенні тварин, продуктів і сировини тваринного походження, фуражу та інших підконтрольних вантажів усіма видами транспорту, в тому числі в ручній поклажі та в багажі пасажирів і в поштових відправленнях.

Прикордонні і транспортні пункти державного ветеринарного контролю в своїй діяльності керуються Законом України «Про ветеринарну медицину», наказами та інструкціями Мінагрополітики, Державного департаменту ветмедицини, чинним законодавством, правилами пропуску вантажів, взаємодіють із прикордонною, митною, залізничною службами, службою фггосанітарного контролю, органами місцевої влади та органами управління державної ветеринарної медицини.

Підконтрольними ветеринарному нагляду є:

— всі види тварин (домашні, дикі, зоопаркові, лабораторні, хутрові звірі, кролі, домашня і дика птиця, добовий молодняк птиці, бджоли і шовкопряди, жива риба і рибопродукти, раки, жаби, молюски, сперма, запліднені клітини тварин або зиготи й ембріони, запліднена і в ембріональній стадії ікра риб, інкубаційні яйця), харчові продукти тваринного походження і вироби з них (м'ясо і м'ясопродукти, молоко і

молоко-продукти, яйця харчові, яєчний порошок, меланж, тушки пернатої дичини, мед та інші продукти бджолярства), сировина тваринного походження для переробки (не вичинені шкури й напівфабрикати з них, невичинені шкурки хутрових звірів, необроблена вовна, пух, пір'я, волосся, роги, ратиці, кістки, кишки, залози і їх виділення, бджолиний віск, кокони шовковичного шовкопряда, яєчна маса для переробки, тваринний жир тощо);

— готові харчові продукти тваринного походження (м'ясні, м'ясорослинні, рибні консерви, сир, масло вершкове, маргарин, жир, сухе молоко, дитяче харчування, ковбасні вироби, м'ясні концентрати);

— корми тваринного походження (м'ясне, рибне, кров'яне й кісткове борошно, сухі, комбіновані і живі корми для риб), корми рослинного походження (фуражне зерно, комбікорми, кормові суміші, макуха, коренеплоди, бульбоплоди, сіно, солома, сінаж);

— біологічні та фармацевтичні ветеринарні засоби, мікробні й вірусні культури та гриби, предмети колекціонування тваринного походження, інші продукти, предмети й матеріали, які можуть бути носіями збудників заразних хвороб.

Прикордонний і транспортні пункти державного ветеринарного контролю:

— *здійснюють нагляд:*

- за дотриманням ветеринарно-санітарних вимог при міждержавних та внутрішньодержавних перевезеннях (перегонах) тварин, продуктів і сировини тваринного походження та інших підконтрольних вантажів усіма видами транспорту, в тому числі у багажі й ручній поклажі пасажирів та у поштових відправленнях;

- за ветеринарно-санітарним станом транспортних засобів, якими здійснюють експортні, імпорتنі, транзитні та внутрішньодержавні перевезення підконтрольних вантажів; складських приміщень; карантинних баз; навантажувальних майданчиків та інших спеціальних споруд; тваринницьких господарств та підприємств, що відправляють вантажі; шляхів для перегону імпортованих тварин, місць їх випасу, водопою і ночівлі;

- за збором і утилізацією гною, сечі і підстилки із транспортних засобів у місцях пропуску вантажів (міждержавних морських, річкових та повітряних портах, на прикордонних залізничних станціях і автошляхах);

— *перевіряють:*

- правильність оформлення ветеринарних документів на підконтрольні вантажі, що перевозяться (пересилаються), ввозяться з-за меж України та вивозяться за її межі, а прикордонний пункт, крім того, проводить обмін іноземних ветеринарних сертифікатів на ветеринарні свідоцтва при імпорті та свідоцтв на ветеринарні сертифікати при експорті вказаних вантажів;

- ветеринарно-санітарний стан молока, молокопродуктів, м'яса, м'ясопродуктів, консервів (у тому числі рибних), сировини тваринного походження (шкір, хутра, вовни, кісток та ін.), зернофуражу з їх вибірковою відкриттям до 10% місць при експорті, імпорті, транзиті, навантажуванні, розвантажуванні;

- виконання установами, що експортують, імпортують, транспортують вантажі, вимог Закону «Про ветеринарну медицину», інструкцій, настанов, наказів і вказівок Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики України, а також міжнародних угод по ввезенню (вивезенню) із-за кордону тварин, продуктів і сировини тваринного походження, біологічних, ветеринарних препаратів, предметів колекціонування тваринного походження, фуражу тощо;

— *здійснюють:*

- клінічний огляд з термометрією тварин, а в необхідних випадках оформляють температурний листок і надають лікувальну допомогу хворим тваринам, проводять патологоанатомічний розтин загинувших тварин, відбирають патматеріал для лабораторного дослідження;

- телеграфне повідомлення разом із відправником найближчих на шляху руху пунктів напування тварин про відправлення тварин, контроль своєчасності їх напування і годівлі та контроль якості води і кормів;
  - контроль напрямків руху транспортних засобів після перевезення тварин, продуктів і сировини тваринного походження на ветеринарно-санітарну обробку, а також розшук їх на випадок ненадходження у визначені терміни, зняття й прибирання трупів, загиблих у транспортних засобах тварин, під час зупинок на шляху руху силами і засобами проміжних станцій, портів або пристаней, а при розвантажуванні — силами і засобами вантажоодержувача;
  - контроль своєчасності закриття, відкриття станцій, портів, пристаней для завантаження (розвантаження) вантажів, підконтрольних ветеринарній медицині у місцях, оголошених неблагополучними щодо заразних хвороб тварин;
  - разом з органами місцевої влади, установами ветеринарної медицини та фахівцями господарств, структурами Держкомкордону і Держмиткому України на прикордонній території заходи, спрямовані на запобігання занесення з інших країн і поширення інфекційних хвороб тварин, на дотримання вимог по утриманню тварин у прикордонній зоні;
  - ветеринарно-освітню роботу серед провідників тварин, працівників транспорту, вантажовідправників, вантажоодержувачів та осіб, які зайняті перевезенням вантажів тваринного походження;
- **визначають:**
- умови перевезення тварин, продуктів і сировини тваринного походження відповідно до чинних інструкцій та постанов;
  - категорію ветеринарної обробки засобів транспорту, а в необхідних випадках організовують і проводять ветеринарно-санітарну обробку їх;
  - оперативно повідомляють органи місцевої державної ветеринарної медицини та регіональну службу державного ветеринарного контролю на кордоні і транспорті про виникнення захворювання або про падіж серед імпортованих, експортованих або транспортованих тварин, вживають термінових заходів щодо з'ясування причин захворювання чи загибелі, запобігання поширенню інфекції, затримки неблагополучного поголів'я, продуктів чи сировини тваринного походження, його ізоляції та знезараження;
  - вивчають епізоотичну ситуацію на території зони діяльності пункту та аналізують її в країнах виходу вантажу;
  - дають консультації з питань ветеринарних вимог при експорті, імпорті, транзиті та перевезеннях по території України;
  - приймають оплату за виконані ветеринарні послуги згідно з прийнятими тарифами вартості.

При наявності в зоні обслуговування прикордонного аботранспортного пунктів державного ветеринарного контролю дезінфекційно-промивної станції або пункту, крім того:

- організовують і здійснюють дезінфекцію вагонів для спеціальних перевезень;
- контролюють ветеринарно-санітарний стан території, споруд та обладнання дезпромстанції (пункту) і правильність його використання, знезаражування й спалювання гною і сміття, стан очисних споруд і знезаражування стічних вод, своєчасність і якість очищення, промивання та дезінфекції вагонів, що надійшли на дезінфекційно-промивну станцію (пункт);
- видають посвідчення встановленої форми на випуск із території дезінфекційно-промивної станції (пункту) вагонів після їх ветеринарно-санітарної обробки.

Фахівці прикордонного і транспортного пунктів державного ветеринарного контролю мають право:

— давати керівникам господарств і громадянам-власникам тварин — обов'язкові для виконання вказівки щодо ветеринарно-санітарних, охоронно-карантинних і інших заходів, спрямованих на попередження і ліквідацію захворювань серед транспортованих, експортованих та імпортованих тварин;

— безперешкодно відвідувати об'єкти ветеринарного нагляду в зоні обслуговування, вимагати інформацію, необхідну для з'ясування епізоотичного стану, виявлення причин захворювання тварин та оцінки ветеринарно-санітарної якості продуктів і сировини тваринного походження;

— затримувати підконтрольні службі ветеринарної медицини вантажі, коли немає дозволу, виданого Державним департаментом ветеринарної медицини Мінагрополітики України;

виявлено порушення ветеринарних вимог; неправильно оформлено ветеринарний сертифікат або свідоцтво; коли кількість, ємкість, якість та упакування вантажу не відповідає даним, що є у ветеринарних документах, контракті, або, коли цих документів немає; виявлено неблагополуччя тварин щодо заразних захворювань, а також, коли викрито інші порушення ветеринарно-санітарних вимог щодо експорту, імпорту, тран-

зиту та внутрішньодержавних перевезень тварин, продуктів і сировини тваринного походження;

— забороняти, до усунення виявлених недоліків, використання для перевезення підконтрольних вантажів транспортних засобів, місць і засобів завантаження і розвантаження, зберігання продуктів та сировини тваринного походження у тих випадках, коли виявлено невідповідність їх ветеринарно-санітарним вимогам або коли є загроза шкідливого впливу їх на стан здоров'я тварин або якість продуктів;

— накладати адміністративні стягнення або штрафи за порушення Закону України «Про ветеринарну медицину», правил карантинування тварин та інших ветеринарно-санітарних

вимог, передбачених чинним законодавством;

— вилучати і знешкоджувати у встановленому порядку заборонені для перевезення через державний кордон неблагополучні у ветеринарно-санітарному відношенні харчові продукти та ін.

Ветеринарно-санітарний контроль та нагляд при транспортуванні тварин

Тварин та продукти тваринного походження перевозять всіма видами транспорту: залізничним, автомобільним, водним, повітряним. Всі види транспорту мають свої особливості, але при транспортуванні необхідно забезпечити виконання наступних вимог: охорона тваринницьких через господарств від занесення заразних хвороб; запобігання розповсюдженню хвороб через транспортні засоби; недопущення захворювання, схуднення та загибелі тварин при перевезенні; запобігання псуванню продуктів та сировини тваринного походження.

У відповідності з діючими правилами дозволяється перевозити здорових тварин з благополучних господарств. В окремих випадках дозволяється перевозити на м'ясокомбінати тварин, хворих заразними хворобами (туберкульоз, лейкоз тощо).

Такий дозвіл видають управління державної ветеринарної медицини області, АР Крим. Тварини, передбачені до транспортування, підлягають клінічному огляду, при необхідності, діагностичним дослідженням і профілактичним щепленням.

На тварин видається ветеринарне свідоцтво (ф. 1), а на продукти тваринного походження (ф.2), які засвідчують благополуччя тварин, продуктів, сировини і місцевості з інфекційних хвороб.

Ветсвідоцтво (ф. 1) дійсне протягом 3 діб, форма 2 на продукти — протягом 3-х днів, а на сировину — 5 діб.

Завдання ветеринарних спеціалістів при транспортуванні

Підготовка транспортних засобів. З цією метою можуть використовуватись, як спеціальні (вагони, автомобілі), які забезпечують фізіологічні умови при транспортуванні тварин, так і пристосовані (вагони, автомобілі, пароплави, літаки), але спеціально підготовлені для цієї мети. Для транспортування продуктів тваринного походження використовують транспортні засоби з холодильним устаткуванням.

Забезпечити ветеринарно-санітарне благополуччя тварин і сировини, запобігти захворюванню та загибелі тварин, охорону господарств від занесення збудників заразних хвороб, проведення ветеринарних заходів при виявленні хворих тварин, контроль за ветеринарно-санітарною обробкою транспортних засобів, контроль за дотриманням правил перевезення.

Працівники транспортних пунктів оглядають тварин при завантаженні. При виникненні підозри щодо інфекційного захворювання завантаження припиняють до встановлення діагнозу. Складають акт. Якщо діагноз підтвердиться, свідоцтво анулюється і власник повинен забрати тварин із станції за 2 години.

Контроль за транзитними тваринами полягає в перевірці умов транспортування, годівлі, водонапування, виконання обов'язків супроводжуючими особами. Надають невідкладну допомогу хворим тваринам і проводять невідкладні протиепізоотичні заходи.

При розвантаженні діють такі ж самі вимоги, як і в місцях завантаження. При виявленні інфекційних захворювань повідомити головного лікаря району, на території якого знаходиться станція, і того району, звідки прибули тварини. Якщо виявлені сибірка, ящур, віспа овець, класична чума і бешиха свиней, грип і пастерельоз птахів, повідомляють обласне управління ветмедицини і Державний департамент ветеринарної медицини. При виявленні карантинних хвороб на станцію накладається конвенційна заборона і проводяться оздоровчі заходи у відповідності з інструкцією.

Результатом ветеринарно-санітарного нагляду при транспортуванні може бути застосування наступних заходів:

- заборона перевозок тварин, продуктів і сировини тваринного походження при порушенні правил перевозок;
- видалення хворих тварин під час перевезення на одній із станцій, портів;
- очистка та дезінфекція транспортних засобів;
- тимчасове закриття станцій, портів;
- заборона завантаження і розвантаження;
- складання актів про порушення правил транспортування;
- тощо.